

Požívání alkoholu a návykových látek na pracovišti

V českém pracovním právu toto ošetřuje zákon č. 262/2006 Sb. – ZÁKONÍK PRÁCE ve znění pozdějších předpisů -výsledkem je nulová tolerance alkoholu i návykových látek na pracovišti:

- ustanovení §106 odst. 4 písm. e) ukládá zaměstnancům **povinnost nepožívat alkoholické nápoje a nezneužívat jiné návykové látky na pracovištích zaměstnavatele a v pracovní době i mimo tato pracoviště, ale ani nevstupovat pod jejich vlivem na pracoviště zaměstnavatele**
- ustanovení § 106 odst. 4 písm. i) – ukládá zaměstnancům **povinnost podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek**

Zákaz zneužívání návykových látek se vztahuje i k mimopracovní době, pokud by vliv mohl přetrvávat až do nástupu do práce. Alkohol se odbourává řádově v hodinách, drogu organismus odbourává mnohem delší dobu. Je-li při orientační testu na marihuanu odebraný vzorek pozitivní, nelze z něj určit, zda testovaná osoba kouřila marihuanu před půl hodinou či měsícem. Pervitin a extáze bývají detekovatelné 3-4 dny.

Alkohol:

výjimky: zaměstnanci pracující v nepříznivých mikroklimatických podmínkách (sklářské, slévárenské provozy se sálavým teplem–pivo se sníženým obsahem alkoholu) a profese kde je požívání alkoholických nápojů pracovním úkolem (sládcí, degustátoři)

alkohol: lihovina, pivo, víno, jiný nápoj, pokud obsahuje více než 0,5 objemového % alkoholu (!!! zprísnění legislativy - dříve 0,75%)

statistika: v ČR je odhadem 300 000 – 600 000 mužů a žen závislých na alkoholu, což je asi 10 x více než je osob závislých na pervitinu a heroinu. Spotřeba alkoholu na jednu osobu v ČR činila v r. 2007 10,2 l čistého alkoholu – v r. 1990 jen 8,9l.

profese s potenciálním rizikem požívání alkoholu na pracovištích: lékaři, řidiči dálkové přepravy, číšníci, barmani, stavební dělníci.

Drogy:

Zjednodušující pojem pro návykové látky. Ve smyslu tzv. nelegálních drog jsou vymezeny zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Návykovými látkami jsou omamné a psychotropní látky uvedené v přílohách č. 1-7 tohoto zákona.

Situace v ČR: na českém trhu je dominantní drogou dlouhodobě pervitin – metamfetamin (v nižších dávkách lze užít jako doping k zahánění únavy, ospalosti, zvýšení výkonu a koncentrace –historicky používali už noční piloti válčících stran za 2. světové války). Povzbuzující prostředky a módní drogu -marihuanu berou i řadoví zaměstnanci, kdo potřebuje být kreativní, sáhne po kokainu. Zvyšuje se i poptávka po efedrinu a extázi. Drogy se prodávají prostřednictvím internetu, nákup bývá sjednáván z internetových kaváren a mobilními telefony.

Statistika –anketa:

V internetové anketě (2000 respondentů) 37% osob někdy řídilo auto pod vlivem jiné drogy než alkoholu (marihuana, extáze, pervitin, heroin), 13% dotázaných pod vlivem drogy řídilo opakovaně a dalších 18% často.

Testování zaměstnanců:

Zjišťování přítomnosti alkoholu v organismu je vnímáno jako zažité a nezbytné na pracovištích se zvýšenými riziky – doprava, stavebnictví, zdravotnictví. Zjišťování drog je poměrně nové.

Postup:

V ČR povinnost zaměstnance podrobit se zjištění, zda není pod vlivem alkoholu či návykových látek jednoznačně stanoví zákoník práce. Určuje také, že se tak má stát na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem (dříve osoby určené pracovním řádem). Zaměstnavatel tak má možnost vnitřním předpisem stanovit seznam pověřených zaměstnanců, v počtu dostatečném pro pokrytí všech směn. Pro případ, že se zaměstnanec vyšetření brání, je vhodné aby vedoucí zaměstnanec měl pro dokazování svědka.

Orientační dechová zkouška na alkohol je prvotní, následně je třeba zaměstnance vždy dopravit k odběru krve. Jen vyšetření krve lze použít pro další řízení se zaměstnancem. (hodlá-li zaměstnavatel vyvodit důsledky). Soudy setrvávají na praxi a stanovisku, že rozhodujícím důkazem v pracovně právních sporech je vyšetření krve.

Častější provádění testů na drogy je limitováno stereotypy zaměstnavatelů i cenou detekčních zařízení pro orientační ověřování přítomnosti drog. Testem na jedno použití je možno ze slin, moči, popř. potu zaměstnance zhruba během 10 minut zjistit mimo jiné marihuanu, extázi, pervitin, heroin, kokain. Také v tomto případě je důležité provést ještě v příslušném zdravotnickém zařízení odběr biologického materiálu (žilní krev, moč, sliny, vlasy, stery z kůže, sliznic) za účelem laboratorní analýzy odebraného vzorku. Judikatura v tomto směru není rozsáhlá, lze však očekávat, že se nebude odchylovat od praxe soudů při rozhodování o žalobách na neplatnost výpovědi pro závažné porušení nebo na neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru pro porušení povinnosti zvláště hrubým způsobem spočívající v nerespektování zákazu požívání alkoholu na pracovišti...

Sankce:

Pokud zaměstnanec výzvu k provedení zkoušky odmítne, porušuje zákonnou povinnost uloženou mu v ustanovení § 106 odst. 4 písm. i) zákoníku práce. **Porušení této povinnosti stejně jako vlastní zjištění, že např. nastupuje do práce pod jejich vlivem** (což mu zakazuje §106 odst. 4, písm. e) ZP) **je porušením povinností vyplývajících z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci.** A podle ustanovení §52 písm.g) **tím v podstatě zakládá zaměstnavateli důvod výpovědi, potažmo okamžitého zrušení pracovního poměru** ve smysli § 55 odst. 1 písm. b) ZP.

Rozhodnutí o výpovědi či okamžitém rozvázání pracovního poměru je věcí posouzení okolností případu – jaký zaměstnanec, jeho postavení, pracovní úkoly, zda mohl ohrozit něčí život či majetek, zda je to poprvé či opakovaně...

Po nabytí účinnosti zákona č. 261/2007 Sb o stabilizaci veřejných rozpočtů platí, že pokud je pracovní poměr ukončen z důvodů porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, **musí být toto uvedeno v potvrzení o zaměstnání**, které propuštěnému zaměstnavatel musí vydat. **Záznam ve svém důsledku pak znamená, že propuštěnému není vyplácena podpora v nezaměstnanosti.**

Dle článku v BHP 6/2008 zpracovala MUDr. Markéta Petrovová